

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo:

FA/3995/2015

Spisová značka (uvádějte
vždy v korespondenci):

FA/PS/113/2014

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 11. 4. 2014 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■, zastoupeného na základě plné moci ze dne 20. 4. 2014 ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti instituci Československá obchodní banka, a.s., IČO 000 01 350, se sídlem Radlická 333/150, 150 57 Praha 5 – Radlice, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze pod spisovou značkou BXXXVI 46 (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), na zaplacení částky ve výši 300.000 Kč, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Návrhem na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovatel domáhá proti Instituci zaplacení částky 300.000 Kč, kterou Instituce odepsala z účtu zůstavitele, jehož nástupcem je Navrhovatel, protože s provedením platebního příkazu zůstavitel neudělal souhlas.

Finanční arbitr pro účely tohoto řízení zjistil, že Navrhovatel se majitelem účtu č. ■ (dále jen „Účet“) stal na základě usnesení Okresního soudu v ■, sp. zn. ■ ze dne 12. 2. 2014, kterým nabyt práva a povinnosti spojená s Účtem, jakožto dědic původního majitele Účtu, ■ narozeného dne ■, posledně bytem ■ a zemřelého dne ■ (dále jen „Zůstavitel“).

Finanční arbitr současně zjistil, že dne 9. 1. 1999 podal Zůstavitel společnosti Investiční a poštovní banka, a.s., divize Poštovní spořitelna (dále jen „společnost IPB, a.s.“), Žádost o založení postžirového účtu, kterou společnost IPB, a.s., dne 12. 1. 1999 přijala (dále jen „Smlouva o účtu“).

Na základě Smlouvy o účtu zřídila společnost IPB, a.s., Zůstaviteli Účet. Součástí Smlouvy o účtu je formulář s podpisovým vzorem Zůstavitele ze dne 9. 1. 1999 (dále jen „Podpisový

vzor“). Zůstavitel zároveň dne 9. 1. 1999 vyjádřil svým podpisem souhlas s Podmínkami pro postžirové účty ze dne 1. 11. 1998, které v bodu 11 stanoví, že jsou součástí Smlouvy o účtu. Dne 19. 6. 2000 aktiva a závazky společnosti IPB, a.s., převzala Instituce.

Na Smlouvu o účtu je třeba do dne 31. 12. 2013 aplikovat ustanovení o smlouvách o běžném účtu podle § 708 an. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do dne 31. 12. 2013 (dále jen „obchodní zákoník“). Ode dne 1. 1. 2014 je Smlouva o účtu smlouvou podle § 2662 an. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“).

Ode dne 1. 11. 2009 se na smluvní vztah mezi Zůstavitelem a Institucí použijí příslušná ustanovení zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“), neboť § 144 odst. 6 zákona o platebním styku stanoví, že „*[p]rávní vztahy mezi poskytovatelem a uživatelem se dnem nabytí účinnosti tohoto zákona řídí tímto zákonem, i když vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Vznik těchto právních vztahů, jakož i jednotlivé nároky, které z těchto právních vztahů vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.*“

Smlouva o účtu je rámcovou smlouvou o platebních službách ve smyslu § 74 odst. 1 písm. a) zákona o platebním styku, neboť Instituce se zavázala provádět pro Zůstavitele platební transakce ve smlouvě předem neurčené; to vyplývá z bodu 5 Podmínek pro postžirové účty ze dne 1. 11. 1998, ve kterém se Instituce zavázala, že „*[o]bchodní místa přijímají vklady na [Ú]čet, vyplácejí z [Ú]čtu hotovosti, přijímají k zúčtování bezhotovostní příkazy a další žádosti a dispozice k [Ú]čtu*“, tedy Instituce se zavázala provádět hotovostní a bezhotovostní transakce na Účtu.

Finanční arbitr vyzval Instituci, aby doložila, že za trvání smluvního vztahu mezi Zůstavitelem a Institucí došlo ke změnám Smlouvy o účtu v souladu s ustanovením Smlouvy o účtu a v souladu se zákonem; tedy do dne 31. 10. 2009 v souladu se zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném v rozhodné době a obchodním zákoníkem a ode dne 1. 11. 2009 v souladu se zákonem o platebním styku, který v § 94 stanoví, že „*[n]avrhuje-li poskytovatel uživateli změnu rámcové smlouvy, musí tak učinit na trvalém nosiči dat způsobem uvedeným v § 80 odst. 1 nejpozději 2 měsíce přede dnem, kdy má podle návrhu změna rámcové smlouvy nabýt účinnosti*“. Trvalým nosičem dat je podle § 2 odst. 3 písm. i) zákona o platebním styku „*[j]akýkoli předmět, který umožňuje uživateli uchování informací určených jemu osobně tak, aby mohly být využívány po dobu přiměřenou účelu těchto informací, a který umožňuje reprodukci těchto informací v nezměněné podobě*“, tedy např. soubor ve formátu PDF nebo informace poskytnuté v papírové podobě.

Instituce finančnímu arbitrovi nedoložila, že informace o změnách jednotlivých nedílných součástí Smlouvy o účtu poskytla Zůstaviteli způsobem, který stanoví zákon o platebním styku, případně Smlouva o účtu. Finanční arbitr proto považuje pro účely řízení za nedílnou součást Smlouvy o účtu Podmínky pro postžirové účty ve znění účinném ode dne 1. 11. 1998 (dále jen „Podmínky účtu“).

Finanční arbitr posoudil Podmínky účtu ve smyslu § 144 odst. 7 zákona o platebním styku, který stanoví, že „*[j]estliže byly mezi poskytovatelem a uživatelem ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona sjednány podmínky poskytování platebních služeb, které jsou pro uživatele méně příznivé než podmínky, které tento zákon umožňuje sjednat jako nejméně příznivé pro uživatele, platí, že byly sjednány podmínky, které tento zákon umožňuje sjednat jako nejméně příznivé pro uživatele.*“ Tedy po dni 1. 11. 2009 platí, že součástí Smlouvy o účtu nejsou taková smluvní

ujednání, která jsou pro Zůstavitele méně příznivá, než stanoví zákon o platebním styku; v takovém případě se uplatní ustanovení zákona. Zároveň podle § 75 odst. 1 zákona o platebním styku platí, že Instituce a Zůstavitel se ve Smlouvě o účtu mohly odchýlit od ustanovení hlavy I části čtvrté zákona o platebním styku ve prospěch Zůstavitele, pokud zákon nestanoví jinak.

Účet je platebním účtem podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o platebním styku, neboť slouží k provádění platebních transakcí, tj. k vkladům, výběrům a převodům peněžních prostředků.

Převod peněžních prostředků podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o platebním styku je platební transakcí podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona o platebním styku.

V platební transakci, která je předmětem tohoto sporu, vystupuje Zůstavitel ve vztahu k Instituci jako plátce. Podle § 2 odst. 3 písm. a) zákona o platebním styku je plátcem „*uživatel, z jehož platebního účtu mají být odepsány peněžní prostředky k provedení platební transakce nebo který dává k dispozici peněžní prostředky k provedení platební transakce*“. Instituce tak vystupovala ve vztahu k Zůstaviteli jako poskytovatel platebních služeb plátce. Navrhovatel jako dědic Zůstavitele vstoupil do práv a povinností Zůstavitele; ve vztahu k Účtu má tedy postavení plátce.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb podle § 1 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že dne 9. 1. 2013 předala neznámá osoba v obchodním místě Instituce, na pobočce společnosti Česká pošta, s.p. v obci ■■■, Platební příkaz jako platební příkaz k převodu peněžních prostředků z Účtu na účet č. ■■■ (dále jen „Cílový účet“). Navrhovatel tvrdí, že majitelem Cílového účtu je ■■■ (dále jen „Příjemce“).

Navrhovatel tvrdí, že Zůstavitel v době, kdy byl podán a proveden Platební příkaz, již nebyl fyzicky schopen Platební příkaz vyplnit, podepsat a předat v obchodním místě Instituce.

Navrhovatel dokládá, že dne 16. 7. 2013 udělil Zůstavitel dispoziční oprávnění k Účtu ■■■ (dále jen „Disponentka“).

Navrhovatel tvrdí, že téhož dne „*po seznámení se se zůstatkem na [Ú]čtu na jednotlivých výpisech majitel účtu (tedy Zůstavitel – pozn. finančního arbitra) požádal, aby bylo novou [D]isponentkou prověřeno, kdy a jaké částky byly z [Ú]čtu a kým provedeny, neboť on takového úkonu nebyl schopen; uložil jí reklamovat uvedené platby a zajistit jejich převod zpět na [Ú]čet.*“

Navrhovatel tvrdí, že Disponentka až po několikaměsíčním dotazování u Instituce zjistila, kde jsou uloženy dokumenty týkající se Platebního příkazu a že na základě ústní žádosti získala k nahlédnutí Podpisový vzor a kopii Platebního příkazu. Vzhledem k vykázaným rozdílům mezi Platebním příkazem a Podpisovým vzorem reklamovala tuto platební transakci u Instituce.

Navrhovatel dokládá, že dne 30. 12. 2013 zamítla Instituce reklamaci s tím, že „byla provedena kontrola podpisového vzoru a nebyl vykázán rozdíl, nebyla proto shledána důvodná pochybnost o pravosti těchto dispozic. Podpis se shodoval se vzorem podpisu dle platného podpisového vzoru a byl totožný na předchozích příkazech, které byly k účtu podány.“

Navrhovatel tvrdí, že Disponentka se proti zamítnutí reklamace odvolala a dokládá, že Instituce její odvolání zamítla s tím, že „doklad nemusí být předán na poště majitelem účtu, ale i třetí osobou, která nemusí být identifikovaná, a že příkaz byl uskutečněn na základě srovnání s podpisovým vzorem; podpis byl porovnán s podpisy na dalších příkazech a tyto další příkazy byly realizovány majitelem účtu, proto bylo potvrzeno stanovisko útvaru Reklamací s tím, že banka nijak nepochybila.“

Navrhovatel tvrdí, že Disponentka dne 1. 3. 2014 písemně požádala Instituci o nahlédnutí do Podpisového vzoru, aby jej mohla porovnat s Platebním příkazem, což jí Instituce neumožnila.

Navrhovatel dovozuje, že Instituce řádně neprováděla kontrolu shody podpisu na Platebním příkaze a v Podpisovém vzoru, čímž se Instituce dopustila porušení svých povinností.

Navrhovatel namítá, že Instituce měla postupovat tak, že měla kontaktovat Zůstavitele s dotazem, zda Platební příkaz podepsal, poté, co při kontrole zjistila, že se podpis na Platebním příkaze neshoduje s Podpisovým vzorem.

Navrhovatel argumentuje a tvrdí, že Instituce dne 28. 3. 2013 odepsala z Účtu ve prospěch účtu č. ■ (jehož majitelem je ■, zaměstnanec Příjemce) částku 100.000 Kč na základě platebního příkazu, který Zůstavitel rovněž neautorizoval. Navrhovatel tvrdí, že Disponentka reklamovala i tuto platební transakci, ale reklamaci následně vzala zpět, neboť ohledně této částky došlo s ■ k dohodě.

Navrhovatel namítá, že Instituce neprovádí žádnou kontrolu a realizuje veškeré transakce složenkami a „umožňuje při bezhotovostním styku komukoliv provádět pouze při znalosti čísla účtů finanční operace“, přičemž tento argument dovozuje ze zkušenosti, že Instituce provedla dne 14. 3. 2014 platební příkaz, který autorizovala Disponentka, na převod částky 85 Kč z Účtu na účet č. ■, přičemž podpis Disponentky na tomto platebním příkaze se „vůbec neblížil podpisovému vzoru“. Navrhovatel argumentuje, že se jednalo o test Instituce, zda provádí kontrolu shody podpisu na platebním příkaze a v podpisovém vzoru. Navrhovatel namítá, že Instituce porušila svou povinnost, „když při kontrole považovala za právoplatný podpis, který nebyl shodný s podpisem uvedeným v platném podpisovém vzoru v den podání dispozice“.

Navrhovatel ke shromážděným podkladům, zejména k zajištěnému znaleckému posudku doplnil, že k tomu, aby byl učiněn závěr o shodě podpisu s Podpisovým vzorem, musí být postaveno na jisto, že se jedná o podpis shodný, nikoli o vyšší míru pravděpodobnosti či v úvahu připadající možnosti.

Navrhovatel odkazuje, že v znaleckém posudku znalec konstatuje: „písmeno f je vyhotovené ve sporném podpisu s deformovaným smyčkovým obratem v jeho horní části, kde se vyskytuje kličkový obrat. Ve srovnávacích podpisech v originále se sice klička (nikdy) nevyskytuje, ale psací tah je veden obdobně. Ze skutečnosti, že sporná klička se ve zkoumaných podpisech nikde nevyskytuje, nevyvodil závěr žádný“ Navrhovatel namítá, že znalecký posudek je v této části nepřezkoumatelný, neboť je nedostatečně odůvodněn a ani znalce nebyl zjištěn stav věci, který nevzbuzuje důvodné pochybnosti.

Navrhovatel dále odkazuje „[p]ři porovnání sporného podpisu s podpisovým vzorem pak znalec uvedl, že po provedené komparaci byly mezi nalezenými markanty navzájem nalezeny některé znaky částečně rozdílné a nesrovnatelné, byly však shledány i některé charakteristické znaky shodné.“ Navrhovatel namítá, že „[s]e znaky částečně rozdílnými a nesrovnatelnými se pak znalec opět nevypořádal nijak.“ a proto je znalecký posudek i v této části nepřezkoumatelný.

Navrhovatel namítá, že „[v] řešené věci byla použita složenka typu A, kterou majitel účtu nikdy (zřejmě) předtím k finančním transakcím nepoužil, vždy používal k obdobným platbám formulář Příkaz k úhradě s jeho předtištěným jménem.“

6. Tvrzení Instituce

Instituce namítá, že Zůstavitel Platební příkaz nerozporoval a že reklamaci podala Disponentka až po smrti Zůstavitele.

Instituce namítá, že Zůstavitel převedl na účet Příjemce již v roce 2010 částku ve výši 50.000 Kč.

Instituce argumentuje, že ověřuje podpisy a dispozice s Účtem prostřednictvím bankovních systémů a jejich aplikací, přičemž vzorový podpis je naskenován a uložen v systému Instituce, ověření podpisu pak probíhá na pobočce Instituce nebo ve finančním centru anebo centrálně ve zpracovatelském centru Instituce. Instituce tvrdí, že podpis na platebním příkaze musí plně odpovídat vzorovému podpisu, včetně všech detailů, a to nejen z hlediska grafologických charakteristik samotného podpisu, ale též z hlediska grafického uspořádání.

Instituce argumentuje, že v obchodních místech Instituce (na pobočkách společnosti Česká pošta, s.p.) pracovníci neověřují totožnost osob, které podávají platební příkazy, ani shodu podpisu na platebním příkaze a v podpisovém vzoru.

Instituce předložila písemné vyjádření pracovnice společnosti Česká pošta, s.p, č. ■■■, podle kterého Zůstavitel počátkem roku 2013 platební příkazy nenosil na obchodní místo Instituce osobně; platební příkazy za něj na obchodní místo odevzdával ■■■ a ■■■.

Instituce se odvolává na tvrzení ■■■, že Platební příkaz převzal od Zůstavitele a odnesl jej podle požadavku Zůstavitele Příjemci.

Instituce tvrdí, že ■■■, zaměstnanec Příjemce, potvrzuje, že částka ve výši 300.000 Kč byl finanční dar Zůstavitele Příjemci, přičemž Platební příkaz přinesl od Zůstavitele ■■■ a následně ■■■, zaměstnankyně Příjemce, vyplnila na Platebním příkaze údaje týkající se Cílového účtu a adresy Příjemce a Platební příkaz poté odnesla na obchodní místo Instituce.

8. Vyjádření dožádané třetí osoby

Společnost O2 Czech Republic a.s., IČO 601 93 336, jako další dožádaná instituce, finančnímu arbitrovi na základě usnesení ze dne 2. 10. 2014, evid. č. FA/7820/2014, sdělila, že Zůstavitel byl v období od ledna 2012 do dubna 2013 účastníkem služeb společnosti O2 Czech Republic a.s. Vyúčtování služeb v pevné síti hradil Zůstavitel dlouhodobě prostřednictvím SIPO. Vyúčtování pro platby složenkou byla zasílána běžnou poštovní zásilkou na adresu bydliště Zůstavitele (■■■). Vyúčtování pro Zůstavitele byla vystavována pravidelně vždy k 20. dni každého kalendářního měsíce, poté byla během dvou až tří následujících dnů odesílána Zůstaviteli.

10. Právní posouzení shromážděných podkladů

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy.

Předmětem projednávaného sporu je Platební příkaz jako tvrzená neautorizovaná platební transakce (dále jen "Sporná platební transakce").

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů týkajících se Účtu bere za prokázané, že:

- (1) Instituce dne 10. 1. 2013 odepsala z Účtu Zůstavitele peněžní prostředky ve výši 300.000 Kč, a to na základě Platebního příkazu podaného v ■, který Instituce přijala dne 9. 1. 2013; to vyplývá z Platebního příkazu a výpisu z Účtu za měsíc leden 2013;
- (2) Instituce v období od listopadu 2012 až do dubna 2013 odepsala na základě poštovních poukázek typu A z Účtu částky:
 - a) dne 1. 11. 2012 ve výši 1.489 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky na úhradu telekomunikačních služeb č. účtu ■ a z výpisu z Účtu za měsíc listopad 2012;
 - b) dne 3. 12. 2012 ve výši 812 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky na úhradu telekomunikačních služeb č. účtu ■ a z výpisu z Účtu za měsíc prosinec 2012;
 - c) dne 3. 12. 2012 ve výši 1.000 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky ve prospěch účtu č. ■ a z výpisu z Účtu za měsíc prosinec 2012;
 - d) dne 28. 12. 2012 ve výši 15.000 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky ve prospěch účtu č. ■ a z výpisu z Účtu za měsíc prosinec 2012;
 - e) dne 28. 12. 2012 ve výši 2.000 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky ve prospěch účtu č. ■ a z výpisu z Účtu za měsíc prosinec 2012;
 - f) dne 28. 12. 2012 ve výši 2.613 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky ve prospěch účtu č. ■ a z výpisu z Účtu za měsíc prosinec 2012;
 - g) dne 28. 12. 2012 ve výši 672 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky na úhradu telekomunikačních služeb č. účtu ■ a z výpisu z Účtu za měsíc prosinec 2012;
 - h) dne 9. 1. 2013 Sporná platební transakce, to vyplývá ze Sporné poukázky a z výpisu z Účtu za měsíc leden 2013;
 - i) dne 28. 1. 2013 ve výši 2.000 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky ve prospěch účtu č. ■ a z výpisu z Účtu za měsíc leden 2013;
 - j) dne 31. 1. 2013 ve výši 2.000 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky ve prospěch účtu č. ■ a z výpisu z Účtu za měsíc únor 2013;
 - k) dne 6. 2. 2013 ve výši 258 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky na úhradu telekomunikačních služeb č. účtu ■ a z výpisu z Účtu za měsíc únor 2013;
 - l) dne 4. 3. 2013 ve výši 1.075 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky na úhradu telekomunikačních služeb č. účtu ■ a z výpisu z Účtu za měsíc březen 2013;
 - m) dne 28. 3. 2013 ve výši 100.000 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky ve prospěch účtu č. ■ a z výpisu z Účtu za měsíc březen 2013;
 - n) dne 4. 4. 2013 ve výši 968 Kč, to vyplývá z poštovní poukázky na úhradu telekomunikačních služeb č. účtu ■ a z výpisu z Účtu za měsíc duben 2013;
- (3) dne 16. 7. 2013 zmocnil Zůstavitel Disponentku k nakládání s peněžními prostředky na Účtu; to vyplývá z dokladu podpisový vzor pro fyzické osoby ze dne 9. 7. 2013 platného od 16. 7. 2013.

Finanční arbitr v řízení vychází z doložených zjištění, že:

- (4) dne 10. 11. 2013 Zůstavitel zemřel; to vyplývá z usnesení Okresního soudu v ■ ze dne 12. 2. 2014 o projednání dědictví po Zůstaviteli;
- (5) dne 6. 12. 2013 podala u Instituce Disponentka reklamaci platební transakce na částku 300.000 Kč s odůvodněním, že „majitel účtu poukázku nevyplnil, podpis neodpovídá jeho podpisovému vzoru“; to vyplývá z Reklamačního listu ze dne 6. 12. 2013;
- (6) práva a povinnosti spojená s Účtem v hodnotě zůstatku na Účtu ke dni úmrtí Zůstavitele nabyt Navrhovatel; to vyplývá z usnesení Okresního soudu v ■ ze dne 12. 2. 2014;
- (7) právo ze zahájeného reklamačního řízení z titulu výplaty finančních prostředků ve výši 300.000 Kč z Účtu ze dne 9. 1. 2013 nabyt Navrhovatel; to vyplývá z usnesení Okresního soudu v ■ ze dne 12. 2. 2014.

Finanční arbitr bere za prokázané, že v období od listopadu 2012 do dubna 2013 bylo z Účtu Zůstavitele na základě 14 poštovních poukázek typu A provedeno 14 platebních transakcí, tedy že Sporná platební transakce nebyla jedinou odchozí platební transakcí z Účtu.

Podle § 98 odst. 1 zákona o platebním styku platí, že „[p]latební transakce je autorizována, jestliže k ní dal plátce (v tomto případě Zůstavitel – pozn. finančního arbitra) souhlas, nestanovili jiný právní předpis jinak.“ Přičemž podle § 98 odst. 3 zákona o platebním styku platí, že „[f]orma a postup udělení souhlasu musí být dohodnuty mezi plátcem (tedy Zůstavitelem – pozn. finančního arbitra) a poskytovatelem (tedy Institucí – pozn. finančního arbitra).“

Ustanovení § 120 odst. 1 zákona o platebním styku ukládá povinnost prokazovat autorizaci platební transakce Instituci, když stanoví, že „[j]estliže uživatel platebních služeb tvrdí, že provedenou platební transakci neautorizoval nebo že platební transakce byla provedena nesprávně, je poskytovatel platebních služeb povinen doložit, že byl dodržen postup, který umožňuje ověřit, že byl dán platební příkaz, že tato platební transakce byla správně zaznamenána, zúčtována, a že nebyla ovlivněna technickou poruchou nebo jinou závadou“.

Podle § 115 odst. 1 zákona o platebním styku „[j]estliže byla provedena neautorizovaná platební transakce, poskytovatel plátce neprodleně po té, co mu plátce neautorizovanou platební transakci oznámil, a) uvede platební účet, z něhož byla částka platební transakce odepsána, do stavu, v němž by byl, kdyby k tomuto odepsání nedošlo, b) vrátí částku platební transakce, včetně zaplacené úplaty a ušlých úroků, plátci, jestliže postup podle a) nepřipadá v úvahu.“

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by Zůstavitel učinil oznámení o neautorizované platební transakce vztahující se ke kterékoli ze 14 platebních transakcí provedených v období od listopadu 2012 do dubna 2013, tedy ani ke Sporné platební transakci.

Finanční arbitr proto posuzoval, zda oznámení o neautorizované platební transakci, které učinila Disponentka dne 6. 12. 2013, působilo následky s tím spojené ve smyslu § 120 zákona o platebním styku.

Podmínky účtu v bodu 69 stanoví, že „Majitel účtu nebo disponující osoba má právo reklamovat závady v zúčtování a uplatňovat požadavky na jejich odstranění ve lhůtě 3 měsíců od vzniku závady. Nebude-li uplatněna v této lhůtě, nevzniká majiteli účtu nárok na náhradu škody. Nárok na opravné zúčtování zaniká uplynutím 4 let od vzniku závady.“

Finanční arbitr má tak za to, že Disponentka byla osobou oprávněnou učinit oznámení o neautorizované platební transakci a že toto oznámení učinila Disponentka ve sjednané lhůtě 4 let.

Formu a postup udělení souhlasu s platební transakcí si Zůstavitel a Instituce dohodli v Podmínkách účtu, které v bodu 47 písm. a) stanoví, že pro bezhotovostní platební transakce se použije mimo jiné tiskopis „*příkaz k úhradě k jednorázovému zúčtování platby z účtu*“.

Bod 34 Podmínek účtu pak stanoví, že „*[n]a příkazech k zúčtování (příkaz k úhradě, inkasu) se uvádějí tyto povinné náležitosti:*

- a) bankovní spojení plátce (číslo účtu a identifikační kód banky);*
- b) bankovní spojení příjemce (číslo účtu a identifikační kód banky) – v případě trvalého příkazu k výplatě v hotovosti se uvádí adresa příjemce;*
- c) částka v Kč;*
- d) konstantní symbol (...);*
- e) právoplatný podpis;*
- f) datum vystavení.“*

Podle bodu 20 Podmínek účtu platí, že „*[ž]ádosti a příkazy související s výhradním právem majitele účtu (bod 13) jsou na tiskopisech označeny textem "Datum a právoplatný podpis majitele účtu". Ostatní žádosti, příkazy, doklady a tiskopisy k účtu označené textem "Datum a právoplatný podpis" může podepsat i disponující osoba.“*

Z bodu 83 Podmínek účtu vyplývá, že „*[z]a právoplatný podpis je bankou považován takový podpis, který je shodný s podpisem uvedeným v platném podpisovém vzoru v den podání dispozice na obchodním místě“.*

Finanční arbitr dovozuje, že souhlas se Spornou platební transakcí mohl udělit pouze Zůstavitel jakožto plátce, a to podpisem na Platebním příkaze, přičemž takový podpis se musel shodovat s podpisem v Podpisovém vzoru. Není tudíž skutečně rozhodné, kdo Platební příkaz vyplnil v jeho ostatních částech nebo kdo Platební příkaz podal u Instituce.

Irelevantní je rovněž námitka Navrhovatele, že „*[v] řešené věci byla použita složenka typu A, kterou majitel účtu nikdy (zřejmě) předtím k finančním transakcím nepoužil, vždy používal k obdobným platbám formulář Příkaz k úhradě s jeho předtištěným jménem.“, neboť tato domněnka, přestože by byla pravdivá, nemohla by být pro Instituci důvodem neprovedení platební transakce.*

Podle § 56 správního řádu platí: „*[z]ávisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, které úřední osoby nemají, a jestliže odborné posouzení skutečností nelze opatřit od jiného správního orgánu, správní orgán usnesením ustanoví znalce. [...].“*

Finanční arbitr ustanovil znalce v oboru písmoznalectví, aby odborně posoudil, zda podpis na Platebním příkaze je pravým podpisem Zůstavitele; a zda podpis na Platebním příkaze vykazuje některé shodné nebo podobné znaky s podpisem uvedeným na Podpisovém vzoru.

Finanční arbitr předložil Znalci pro vypracování znaleckého posudku podklady obsahující podpisy Zůstavitele, které shromáždil v řízení, a to podpisy na dokumentech označených Navrhovatelem jako dokumenty obsahující relevantní podpis Zůstavitele pro vypracování znaleckého posudku.

Znalec finančnímu arbitrovi předložil posudek, kde v části „Část popisná“ konstatuje, že: „*Jako srovnávací materiál byly využity nesporně pravé podpisy ■ (Zůstavitel – pozn. finančního arbitra) na následujících dokumentech:*

1. *poštovní poukázka typu A ze dne 1. 11. 2012;*
2. *poštovní poukázka typu A ze dne 3. 12. 2012;*
3. *poštovní poukázka typu A ze dne 28. 12. 2012;*
4. *poštovní poukázka typu A ze dne 6. 2. 2013;*
5. *poštovní poukázka typu A ze dne 4. 3. 2013;*
6. *poštovní poukázka typu A, příkaz k převodu peněžních prostředků podaná dne 28. 3. 2013;*
7. *poštovní poukázka typu A ze dne 4. 4. 2013;*
8. *Podpisový vzor k postžirovému účtu z 9. 1. 1999, 2 podpisy (v části „Vzor podpisu“ a v části „Podpis majitele účtu“) [Podpisový vzor – pozn. finančního arbitra];*
9. *Souhlasné prohlášení uživatele o zpracování osobních a citlivých údajů ze dne 23. 4. 2012;*
10. *Potvrzení o převzetí peněžní hotovosti a cenných předmětů pacienta do úschovy a jejich vyzvednutí ze dne 4. 1. 2013;*
11. *Dotazník ze dne 6. 2. 2013, reprografická kopie;*
12. *Předpis k úhradě ze dne 25. 6. 2013, reprografická kopie;*
13. *Dodatečná informace pro příspěvek na péči za dne 25. 6. 2013, reprografická kopie;*
14. *Poslední strana žádosti ze dne 25. 6. 2013, 2 výtisky, 2 podpisy;*
15. *Podpisový vzor pro fyzické osoby z 16. 7. 2013, 2 podpisy [Podpisovém vzoru pro fyzické osoby ze dne 9. 7. 2013 platného od 16. 7. 2013 – pozn. finančního arbitra];*
16. *Sdružené pojištění staveb ze dne 10. 5. 1978;*
17. *Smlouva o poskytnutí stabilizačního příspěvku ze dne 11. 6. 1979“.*

Znalecký posudek v části „Část závěrečná“ konstatuje, že:

Ad 1) „Sporný podpis na poštovní poukázce typu A k převodu peněžních prostředků ve výši 300.000 Kč podané dne 9. 1. 2013 ve znění „■“ je s větší pravděpodobností pravým podpisem ■ zemřelého dne 10. 11. 2013.“

Ad 2) „Sporný podpis na poštovní poukázce typu A k převodu peněžních prostředků ve výši 300.000 Kč podané dne 9. 1. 2013 ve znění „■“ vykazuje některé shodné a podobné znaky s podpisem ve znění „■“ uvedeným dne 9. 1. 1999 na podpisovém vzoru k postžirovému účtu vedenému na majitele ■.“ Proto lze konstatovat, že v úvahu přichází, že sporný podpis a podpis na podpisovém vzoru z 9. 1. 1999 psal jeden pisatel, tj. ■.“

K samotným závěrům Znalce „*je s větší pravděpodobností pravým podpisem*“ a „*v úvahu přichází, že sporný podpis a podpis na podpisovém vzoru z 9. 1. 1999 psal jeden pisatel*“ a na to odvolávající se námitky Navrhovatele finanční arbitru odkazuje na Nález Ústavního soudu ze dne 20. 8. 2014 sp. zn. I. ÚS 173/13, ve kterém Ústavní soud mimo jiné uvedl: „*Žádné skutkové okolnosti, které již odezněly, nelze následně, ex post, prokázat s absolutní jistotou. Vždy půjde o otázku určité míry pravděpodobnosti. Absolutní jistota je tedy důkazní standard, který není možno v soudním řízení aplikovat, neboť by při tom důkazní břemeno prakticky nebylo možno unést.*“

Ačkoli tuto skutečnost neprokázal finanční arbitru nad veškerou pochybnost, neboť má k dispozici pouze soubor nepřímých důkazů, shromážděné nepřímé důkazy k tomuto závěru s velkou mírou pravděpodobnosti vedou, tj. předmětný skutkový stav s velkou mírou pravděpodobnosti připouští. Tak se vyslovil ve svých rozhodnutích Nejvyšší soud a Ústavní soud. Podle Nejvyššího soudu „*v civilním řízení nelze učinit závěr, že nebylo uneseno důkazní břemeno*

proto, že skutečnost nebyla provedenými důkazy prokázána nade vší pochybnost. Pro závěr, že soud má určitou skutečnost za prokázanou, dostačuje, aby předmětný skutkový závěr bylo možné s velkou mírou pravděpodobnosti připustit“ (usnesení NS ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1938/2008). Podle Ústavního soudu „v civilním řízení nemusí nepřímé důkazy tvořit zcela uzavřenou soustavu, která nepřipouští jiný skutkový závěr než ten, k němuž soud dospěl, nýbrž dostačuje, jestliže nepřímé důkazy s velkou mírou pravděpodobnosti k tomuto závěru (na rozdíl od možných závěrů jiných) vedou“ (rozsudek ÚS ze dne 2. 12. 2004, sp. zn. II ÚS 66/03).

Finanční arbitr nezjistil žádné jiné skutečnosti, které by svědčily opačnému závěru, Navrhovatel neprokázal ani svá tvrzení, že Zůstavitel se nebyl schopen sám podepsat. Finanční arbitr připomíná, že Zůstavitel v rozhodné době podepsal i jiné poukázky, které Navrhovatel označil za relevantní pro účely znaleckého posudku.

Finanční arbitr se dále neztotožňuje s námitkou Navrhovatele o nepřezkoumatelnosti znaleckého posudku, kterou spatřuje v údajné absenci odůvodnění. Navrhovatelova námitka spočívá v izolovaném odkazu na zjištěné rozdíly, přičemž zcela opomíjí i Znalce zjištěné shodné a podobné znaky, čímž vytrhává jednotlivé části znaleckého posudku ze souvislostí. Znalec podle názoru finančního arbitra objektivně vyjmenovává jednotlivé shodné, podobné a rozdílné znaky sporného podpisu, přičemž všechna zjištění mají svůj obraz v závěru znaleckého posudku a ve vyjádření pravděpodobnosti, na kolik je podpis na Platebním příkaze pravým podpisem Zůstavitele.

Existence jiných podkladových vztahů je z hlediska poskytování platebních služeb irelevantní. Tento závěr vyplývá ze zásady, podle níž poskytovatel platebních služeb (v tomto případě Instituce) je vázán platebním příkazem, a až na výjimky nezkoumá obsah podkladového právního vztahu mezi plátcem (v tomto případě Zůstavitelem) a příjemcem (tento případě Římskokatolickou farností Proseč).

Současně je na místě konstatovat, že zjišťování dalších skutečností, které by mohly přispět k objasnění okolností Sporné platební transakce je značně ztíženo tím, že Zůstavitel zemřel. Finanční arbitr je toho názoru, že pouze Zůstavitel byl osobou, která mohla nade vší pochybnost popřít svou vůli obdarovat Příjemce; Navrhovatel jako dědic Zůstavitele nemůže současně nahrazovat vůli Zůstavitele vůlí svou.

Právní předpisy ani Smlouva o účtu uzavřená mezi Navrhovatelem a Institucí neupravují, kdy a jakým způsobem je Instituce povinna provádět kontrolu autorizace platebních transakcí; tedy v případě transakcí prováděných na základě poštovních poukázek kontrolu shody podpisu na poštovní poukázce s podpisem na podpisovém vzoru. Okamžik kontroly shody podpisů, způsob jejího provedení, případně absence takové kontroly je pro rozhodnutí, zda Sporná platební transakce je neautorizovanou platební transakcí, irelevantní. Pokud by došlo k provedení neautorizované platební transakce, a to nejen v tomto případě, ale obecně, odpovídala by za ni Instituce podle § 115 zákona o platebním styku bez ohledu na okamžik a způsob kontroly.

11. K výroku nálezu

Na základě shromážděných podkladů, provedeného právního posouzení skutkového stavu, nebylo prokázáno, že Spornou platební transakce Zůstavitel neautorizoval. Instituci tak nevznikla povinnost podle § 115 zákona o platebním styku uvést Účet do původního stavu.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u ě n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 13. 4. 2015

Otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr